

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi uusiutuvien polttoaineiden käytön edistämiseksi liikenteessä annetun lain 5 §:n muuttamisesta

Lausuntopyynnön diaarinumero: VN/20525/2023

St1 Nordic Oy (St1) kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto uusiutuvien polttoaineiden käytön edistämisen lainsäädännön muuttamisen lakiluonnoksesta. Keskitymme lausunnossamme erityisesti biokaasun toiminta- ja investointiedellytyksiin, joita lakiluonnos toteutuessaan heikentäisi merkittävästi.

Biokaasu hallitusohjelmassa

Nykyiseen hallitusohjelmaan on bioenergian ja biokaasun osalta kirjattu seuraavaa:

Hallitus ylläpitää bioenergian vakaata ja ennakoitavaa toimintaympäristöä kansallisella päätöksenteolla ja aktiivisella EU-vaikuttamisella. Bioenergiaa tulee tuottaa ensisijaisesti erilaisista jäte-, jäännös- ja sivutuotteista. Biopolttoaineiden kestävää käyttöä ei rajoiteta esimerkiksi veroilla ja lainsäädännöllä, sillä bioenergialla on tärkeä rooli fossiilisen energian käytöstä luopumisessa ja huoltovarmuuden turvaajana. Hallitus edistää toimia, joiden avulla Suomesta tulee johtava biopohjaisten ratkaisujen kehittäjä ja tuottaja.

Edistetään biokaasutuotannon kehittämistä ja käynnistämistä sekä biokaasun monipuolista käyttöä. Biokaasun käytön edellytyksiä tuetaan jakeluelvoitteen ja kapasiteettimekanismin puitteissa sekä huolehditaan kannustavasta rahoituksesta. Biokaasun tuotantoa eläinten lannasta ja muista biojakeista lisätään ja biokaasun tuotannossa syntyvää materiaalia hyödynnetään tehokkaasti muun muassa lannoituksessa.

St1 kannattaa näitä linjauksia. Kotimaisen uusiutuvan energian tuotannon lisäämisellä parannetaan maamme energiaomavaraisuutta ja huoltovarmuutta, vähennetään maamme kasvihuonekaasupäästöjä sekä lisätään kilpailua mm. jakeluelvoitteen piirissä, mikä puolestaan osaltaan auttaa pitämään polttoaineiden kuluttajahintoja siedettävällä tasolla.

Jakeluelvoitteen muutos heikentäisi olennaisesti biokaasun toiminta- ja investointiedellytyksiä

Lakiluonnoksessa laskettaisiin (hallitusohjelmaan perustuen) perusvelvoitteen lisäksi jakeluelvoitelakiin liittyvää ns. kehittyneiden jakeiden lisävelvoitetta. Kotimaisen biokaasun tuotannon varmistamisen ja investointisuunnitelmien toteuttamisen näkökulmasta on tärkeää, että lisävelvoitteen suhteen edetään pitkäjänteisesti nykyisen lainsäädännön viitoittamalla uralla. Lisävelvoitteen laskun vakavana uhkana on se, että sillä on kielteisiä vaikutuksia kotimaahan kohdistuviin biokaasun, edistyksellisten biopolttoaineiden sekä synteettisten polttoaineiden valmistukseen liittyviin investointisuunnitelmiin. Kotimaisten investointien ja aitojen globaalien päästövähennysten näkökulmasta edistyksellisten uusiutuvien polttoaineiden määrän kasvattaminen on olennaisen tärkeää.

Lakiluonnoksen vaikutusarvioissa tämä epäkohta on myös tunnistettu ja tunnustettu:

Jakeluvelvoitteen lisävelvoitteen alentaminen 4 prosenttiyksiköstä 2 prosenttiyksikköön vuonna 2024 vaikuttaisi erityisesti biokaasutoimialaan. Biokaasulla täytetään tyypillisesti yleisvelvoitteen lisäksi lisävelvoitetta, sillä biokaasun tuottamiseksi käytetään pääosin jakeluvelvoitelain liitteen mukaisia raaka-aineita. Lisäksi biokaasu kulutetaan tyypillisesti lähempänä tuotantoyksikköä ja siten sen markkinat ovat esimerkiksi biopolttoaineita paikallisemmat. Lisävelvoitteen alentaminen hidastaisi kyseisistä raaka-aineista valmistetun biokaasun kysynnän kasvua, lisäksi epävarmuutta tulevasta kysynnästä ja siten se voisi jatkossa heikentää alan investointien houkuttelevuutta.

St1 jakaa tämän näkemyksen eikä näin ollen kannata lisävelvoitteen laskua, jotka ovat ristiriidassa hallitusohjelman biokaasulinjausten kanssa.

Biokaasun tuotanto- ja investointiedellytykset on varmistettava

Kohtuullisten kustannusten varmistamiseksi jatkossa on tärkeää kaikin käytössä olevin keinoin huolehtia siitä, että jakeluvelvoitteen piirissä on erilaisia vaihtoehtoja ja että niiden saatavuus sekä hinta ovat liikenteen käyttäjille houkuttelevalla tasolla.

Voimassa oleva 4 TWh kotimaisen biokaasun liikennekäytön tavoite vaatisi n. 6000–8000 kaasukäyttöistä raskaan liikenteen ajoneuvoa tieliikenteeseen vuoteen 2030 mennessä. Viimeisen vuoden aikana rekisteröityjen kaasukäyttöisten raskaan liikenteen ajoneuvojen määrä on alle 100 kpl. Nykyiset toimenpiteet ja jakeluvelvoitteen kehittyneiden biopolttoaineiden alatavoitteen laskeminen uhkaavat koko kotimaisen biokaasumarkkinan kehittymistä. Mikäli jakeluvelvoitteen kehittyneiden biopolttoaineiden alatavoitetta lasketaan, St1 näkee seuraavat toimenpiteet kriittisinä kotimaisen biokaasun tuotannon ja käytön edistämisen kannalta.

Biokaasun liikennekäytön kehittymisen kannalta seuraavat toimenpiteet ovat kriittisiä:

- Varmistetaan kaasukäyttöisten ajoneuvojen hankintatukien saatavuus ja jatkuvuus ja pidetään tukitaso vähintään entisellään. Poistetaan hankintatukien kuljetusliikekohtaiset rajoitukset.
- Jatketaan infratukien myöntämistä, kohdennetaan se raskaalle liikenteelle ja tehdään se ennakoitavasti alan toimijoiden näkökulmasta. Kehitetään infratukea niin, että tukirahoitus menee tehokkaammin käyttöön ja tukee todellisuudessa kaasun tankkausasemien investointeja (vrt. Ruotsin malli)

Kotimaisen tuotannon kehittymisen kannalta St1 näkee seuraavat toimenpiteet kriittisinä:

- Varmistetaan energiatukien ja muiden uusien hankkeiden investointitukien saatavuus uusille biokaasuhankkeille

- Otetaan käyttöön ravinnekiertokorvaus tms. tuotantotukityyppinen mekanismi vaikeiden syötteiden, kuten lanta- ja maatalousjättepohjaisen biokaasutuotannon edistämiseksi.

Jakeluvelvoitteen ylitäytön joustot myös vuodelle 2025

Esitämme, että jakeluvelvoitelakiin lisätään jo tässä vaiheessa mahdollisuus siirtää vuoden 2024 ylitäyttöä täysimääräisesti vuoteen 2025.

Perusteena tälle muutokselle on jakeluvelvoitteen kustannustehokkaan täytön mahdollistaminen muuttuneessa lainsäädäntöympäristössä. Orpon hallitusohjelma valmistui toimialan kannalta liian myöhään kesällä 2023 ja biopolttoainehankinnat vuodelle 2024 oli jo aloitettu. Vuoden 2024 hankinnat oli tehty perustuen voimassa olevaan lainsäädäntöön olettaen velvoitetason nousevan 28 prosenttiin.

Täysimittainen ylitäytön joustomahdollisuus vuosien 2024 ja 2025 välillä mahdollistaisi jakeluvelvoitteen täytön optimoinnin kustannustehokkaasti. Kustannus jakeluvelvoitteen täytöstä olisi siis pienempi ilman vaikutusta saavutettaviin päästövähennyksiin.

Toimiala mukaan REDIII:n ja hallitusohjelman toimeenpanoon

Hallitusohjelman ja REDIII direktiivin toimeenpanon valmistelussa olisi hyvä ottaa vahvasti toimiala mukaan valmisteluun, jotta lakimuutosten todelliset vaikutukset pystytään arvioimaan kattavasti.

Esimerkiksi hallitusohjelmaan kirjattu jakeluvelvoitteen joustomekanismista löytyy jo toimialalta kattavia tutkimuksia ja selvityksiä, joiden tuloksia on järkevä hyödyntää. Toisaalta vain toimialalta löytyy selkeä tieto siitä, millaisilla reunaehdoilla joustomekanismimarkkina lähtee aidosti toimimaan halutulla tavalla.